OPPVEKST
Barne- og familietjenester

Dato	29. mai 2019
Saksnr.:	201908751-2
Saksbehandler	Petter Stranger

Saksgang	**Møtedato**
Oppvekststyret	11.06.2019
Formannskapet	12.06.2019

Høring - forslag til ny barnevernslov

Sammendrag

Kristiansand kommune støtter de fleste av departementets forslag til endringer av barnevernloven. Den nye strukturen og kronologiske oppbygningen gir en god oversiktlighet for både barn, foreldre og offentlige etater. Kommunen mener fortsatt at enkelte begreper som er brukt i loven burde byttes ut med andre begreper slik lovutvalget i sin tid forslo.

Kommunen er enig i at innholdet i barnets beste vurderingen bør tydeliggjøres i retningslinjer og faglige anbefalinger, og kommunen ber om at det blir utarbeidet en veileder som omhandler barnets beste. Etter kommunens oppfatning gir det et klarere signal om barnets rett til medvirkning dersom det i lovteksten § 2-2 fjerde avsnitt står «bør kreve å få snakke med barnet i enerom» istedenfor «kan».

Kristiansand kommune støtter at ny lov tilpasses nye familiemønstre både når det gjelder gjennomføring av undersøkelser, iverksetting av hjelpetiltak, og økte rettigheter til samvær etter en omsorgsovertakelse for søsken som barnet har hatt et etablert familieliv med. Videre støttes fokuset på familie- og nettverksbaserte løsninger der dette er hensiktsmessig, samt at aldersgrensen for ettervern heves fra 23 til 25 år.

Kommunen mener det bør være hjemmel for å pålegge opphold på senter for foreldre og barn både for undersøkelse og hjelpetiltak. Det vurderes at fordelene for barnet med å pålegge utredninger er større enn ulempene.

Kristiansand kommune støtter alle forslagene som gjelder akuttiltak, omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon, samt saksbehandlingsregler og taushetsplikt/adgangen til å gi opplysninger, behandling av saker i fylkesnemnda og kommunens/barneverntjenesten ansvar og oppgaver.

Kommunen er enig i at det ikke er ønskelig å utvide adgangen til å plassere barn med tvang på institusjon, for eksempel på grunn av barnets egne helseutfordringer.

Kommunen mener lovforslaget som omhandler samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse er en hensiktsmessig avveining mellom barnets beste og retten til familieliv. Det støttes at sperrefristen for å kreve ny samværssak behandlet i fylkesnemnda utvides fra ett til to år. Videre er kommune enig i at aldersgrensen for barns partsrettigheter fortsatt bør være 15 år, samt at foreldres partsstatus fortsatt skal vurderes etter forvaltningsloven.

Kristiansand kommune anbefaler at det fortsatt bør være barneverntjenesten i kommunen som har siste ord ved valg av type tiltak dersom både beredskapshjem og institusjon er tilgjengelig.

Oppgaveendringer og nye lovpålagte oppgaver vil sannsynligvis medføre økte utgifter og et merarbeid for barneverntjenesten som gjør det nødvendig med flere ansatte. Merutgifter forutsettes dekket gjennom økte overføringer til kommunen.

Forslag til vedtak

> Formannskapet i Kristiansand kommune slutter seg til høringssvar – forslag til ny barnevernlov

Ragnar Evensen
Rådmann

Svein Ove Ueland
Oppvekstdirektør

Vedlegg:
Høringsbrev
Høringsnotat

Bakgrunn for saken

Høringssvar – Forslag til ny barnevernslov.

Kristiansand kommune viser til brev fra Barne- og likestillingsdepartementet den 04.04.19 hvor forslag til ny barnevernslov sendes på høring.

Forslagene er en oppfølging av NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Kommunen har i januar 2017 inngitt høringssvar på denne NOU'en.

Kristiansand kommune støtter forslaget om endring i strukturen i loven, slik at rettigheter for barn inntas først i loven, og at den kronologisk oppbygningen følger gangen i barnevernsprosessen. Selve inndelingen i kapitler, paragrafstrukturen og paragrafinndelingen har kommunen ingen spesielle merknader til. I NOU 2016:16 ble det foreslått språklige endringer i loven som ikke er fulgt opp i høringsnotatet. Dette gjaldt begreper som ifølge barn og unge kunne virke stigmatiserende og skape avstand mellom barnet og barneverntjeneste. Kommunen mener fortsatt at begreper som atferdsvansker (utagerende atferd), atferdsinstitusjon og akuttvedtak bør byttes ut med andre begreper slik lovutvalget foreslo.

I høringssvaret for øvrig har kommunen valgt å la uttalelsen følge kapittelinndelingen i høringsnotatet.

Kapittel 5. Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser.

Departementet foreslår at det ikke inntas en liste i loven over momenter som bør inngå i en barnets beste vurdering. Kommunen er enig i at dette anses mest hensiktsmessig. Konkretisering av innholdet i barnets beste vurderingen bør tydeliggjøres i retningslinjer og faglige anbefalinger som gir barnevernansatte praktisk veiledning til å foreta vurderinger i konkrete saker og sakstyper. Kommunen ber derfor om at det utarbeides en veileder som omhandler barnets beste.

Kommunen er enig i departementets forslag om ikke å presisere retten til familieliv eller det biologiske prinsipp i loven. En slik presisering vi kunne skape uklarhet om hvilket rettslig innhold prinsippet skal ha i enkeltsaker, og svekke barns rett til omsorg og beskyttelse. Hensynet til barnets beste er lovens overordnede prinsipp og viktigste hensyn. I denne vurderingen inngår barnets behov for å bevare familiemiljøet og nære relasjoner, samt å ta hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn.

Etter gjeldende rett kan det treffes vedtak om omsorgsovertakelse og tvangsopphold på institusjon for barn som har vanlig bosted i Norge, men oppholder seg i en annen stat. Kommunen støtter forslaget om å utvide lovens virkeområde slik at barneverntjenesten også kan sette inn hjelpetiltak overfor foreldrene som oppholder seg i Norge.

Kapittel 6. Bekymringsmelding og undersøkelse.

Departementet foreslår å endre lovens begrep til bekymringsmelding, samt å videreføre dagens krav om at bekymringsmeldinger skal gjennomgås snarest og senest innen en uke. Det tydeliggjøres imidlertid at barneverntjenesten skal vurdere om en bekymringsmelding krever umiddelbar oppfølging. Kommunen er enig i forslagene.

Det foreslås endringer for å tydeliggjøre dagens rett og praksis. Dette omfatter bl.a. å undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon (der barnet bor fast og i samværshjemmet), at en undersøkelse skal gjennomføres systematisk og tilstrekkelig grundig, og anledningen til

å starte ny undersøkelse etter henleggelse med bekymring. Kommunen er enig i at dette bør tas inn i loven.
Dagens bestemmelse om at barneverntjenesten «kan kreve» å snakke med barnet i enerom foreslås beholdt. Kommunen mener det er viktig at barn kan snakke fritt med barneverntjenesten og at det legges til rette for samtaler med barnet der dette kan skje. Barnets rett til medvirkning er lovfestet og barneverntjenesten skal informere og snakke med barnet på alle stadier i en barnevernssak. Etter kommunens oppfatning vil det være et tydeligere signal både til barneverntjenesten, foreldre og barn om det i lovteksten sto «bør kreve». Det må likevel gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, ut fra saksforholdet og barnets ønske, om det er barnets beste at samtalen finner sted uten foreldrene til stede.

Det lovfestes at barneverntjenesten kan gjenoppta en undersøkelse inntil seks måneder etter en henleggelse når foreldrene ikke samtykker til anbefalte hjelpetiltak. Dette er en stadfesting av rettspraksis. Departementet uttrykker samtidig at gjenopptagelse bare kan skje en gang og ikke flere ganger slik departementet anbefalte i 2008. Kommunene er enig i at dersom det etter to undersøkelser ikke konkluderes med omsorgsovertakelse eller pålegg om hjelpetiltak så bør saken henlegges på vanlig måte.

Kapittel 7. Hjelpetiltak.

Departementet foreslår en ny bestemmelse om ettervern, jf. lovforslaget § 3-6 hvor vilkårene er presisert. I høringsnotatet vises det til at regelen ikke innebærer en utvidelse av rettigheten sammenlignet med i dag, utover at aldersgrensen heves fra 23 til 25 år. Etter kommunens oppfatning er lovbestemmelsen en viktig tydeliggjøring av gjeldende rett. Den utvidede aldersgrensen vil etter all sannsynlighet omfatte noen få barn, men det gir mulighet til å hjelpe de som har vanskeligst for å takle overgangen til en selvstendig voksentilværelse. Utvidelsen støttes derfor.

Det foreslås å utvide hjemmelen for å pålegge hjelpetiltak til også å omfatte barnets samværshjem. De tiltak som kan pålegges vil i prinsippet være de samme som der barnet bor fast. Begge foreldrenes hjem anses som viktige for barnets totale omsorg, og kommunen støtter lovendringen.

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på om det bør være hjemmel for å pålegge opphold på senter for foreldre og barn hvis formålet er utredning. I dag er det bare slik hjemmel hvis formålet er hjelpetiltak. Kristiansand kommune har i tidligere uttalelser vært tydelig på at hjemmel for pålegg bør være både for undersøkelse og hjelpetiltak. Utredninger etter pålegg kan bidra til manglende samarbeidsvilje og stress hos foreldre, men dette vil utredningen kunne ta høyde for. Pålegg vil være aktuelt i de mest kompliserte tilfellene hvor det er tvil om barnet får tilfredsstillende omsorg. Det vurderes at fordelene for barnet med å pålegge utredninger er større enn ulempene. Utredningene kan bidra til å gi et bedre grunnlag for en riktig oppfølging av barnet uavhengig av om barnet fortsatt skal bo hjemme eller om omsorgen må overtas.

Kapittel 8. Akuttiltak.

Departementet foreslår, i motsetning til lovutvalget at påtalemyndigheten fortsatt skal ha formell lovhjemmel til å fatte midlertidige vedtak der barn er i en faresituasjon. Det vises til at kommunene har et ansvar for akuttberedskap, men at de ikke må ha tilgjengelighet til selv å kunne fatte slike vedtak til enhver tid. Dagens kombinasjon av barnevernvakt og påtale-myndighet fungerer godt og sørger for barnevernfaglig kompetanse i aktuelle situasjoner. Kommunen ser derfor ingen grunn til å endre dagens ordning.

Kristiansand kommune er enig i at det tas inn i loven at både barneverntjenestens leder og lederens stedfortreder skal ha kompetanse til å fatte akuttvedtak. Dette stadfester dagens praksis.

I dagens lov er hjemmelen for midlertidig omsorgsovertakelse for et nyfødt barn før det flytter hjem til foreldrene regulert på en komplisert og lite tilgjengelig måte. I ny lov foreslås dette regulert i samme bestemmelse som andre akuttvedtak, og med de samme vilkår for inngripen. Etter kommunens oppfatning er dette en ryddig og god endring.

I høringsnotatet foreslås det at et midlertidig vedtak om å plassere barnet utenfor hjemmet skal regnes som en midlertidig omsorgsovertakelse. Dette vil tydeliggjøre barnevern-tjenestens ansvar og kompetanse overfor barnet, jf. lovforslaget § 5-4, og samsvarer bl.a. med regelverket i pasient- og brukerrettighetsloven og opplæringsloven. Forslaget støttes av kommunen.

For vedtak om midlertidig flytteforbud foreslås det at vedtakskompetansen flyttes fra fylkes-nemnda og til barneverntjenestens leder og lederens stedfortreder, samt noen språkmessige endringer. Det vises til at dette er et mindre inngripende tiltak enn å flytte barnet ut av en omsorgssituasjon, at det er tidsbegrenset og at barnet i utgangspunktet skal flytte hjem til foreldrene. Kommune støtter endringsforslagene angående flytteforbud.

Kapittel 9. Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon.

Det er ikke foreslått endringer i de materielle vilkårene for tiltakene, men enkelte presiseringer, og språklige og strukturelle endringer. Alle situasjoner som begrunner omsorgsovertakelse samles nå i en bestemmelse. Videre foreslås det en egen bestemmelse som beskriver hva som hører til barneverntjenestens omsorgsansvar og hva som ligger til foreldrenes foreldreansvar. Formålet er å gi større forutsigbarhet, særlig for foreldre. Dette anser kommunen som ryddige og oversiktlige endringer.

Departementet har valgt å ikke gå videre med lovutvalgets forslag om at barneverntjenesten skal kunne oppheve vedtak om omsorgsovertakelse når partene er enige om dette. Det vises til at rettssikkerhetsmessige hensyn taler for at dette bør behandles av en uavhengig instans som fylkesnemnda. Likeledes foreslås det å ikke utvide sperrefristen på 12 måneder for krav om tilbakeføring. En for streng prøvingsadgang vil kunne være i strid med internasjonale forpliktelser etter EMK. Kommunen er enig i argumentene og departementets konklusjon.

Det foreslås en egen bestemmelse for fratakelse av foreldreansvar og en presisering av at det må foreligge særlige grunner som tilsier at det er nødvendig. I bestemmelsen om adopsjon tydeliggjøres det at det må foreligge særlig tungtveiende grunner som tilsier at adopsjon vil være til barnets beste. Dette er en stadfesting av rettspraksis, som kommunen også er enig i.

Kapittel 10. Atferdstiltak m.m.

Departementet gir uttrykk for at lovutvalgets forslag om at barn skulle kunne plasseres i institusjon dersom barnet «utsetter sin helse eller utvikling for alvorlig fare» er for vagt og upresist, samt at det ville utvide adgangen til å plassere barn. En slik utvidelse, f.eks. ved selvskading eller spiseforstyrrelser er ifølge departementet ikke ønskelig, og det påpekes at barn og unge med slike problemer skal få hjelp av det øvrige hjelpeapparatet.

Kristiansand kommune har erfaring med at grenseoppgangen mellom spesialisthelse-tjenestens psykiske helsevern for barn og unge og barneverntjenesten i flere tilfeller er problematisk. Kommunen er enig i at dette utfordringsbildet ikke kan løses ved en utvidet adgang til å plassere barn med tvang i barneverninstitusjon på grunn av barnets egne

helseutfordringer. Bestemmelsen må derfor utformes slik at det er klart hvilke tilfeller som kan begrunne tiltak, og at helseutfordringer ikke er en gyldig begrunnelse.

Departementet har foreslått noen språklig endringer, men hovedtrekkene er som før. Grunnvilkåret foreslås formulert som «alvorlig utagerende atferd, mens tilleggsvilkårene er «alvorlige eller gjentatte lovbrudd» å «misbruke rusmidler over lengre tid», samt «annen form for normløs atferd». Det er dermed ikke foreslått endringer i de materielle vilkårene for å plassere barn i institusjon.
Kommunen har i innledningen til høringssvaret uttalt seg om bruken av begreper i lovteksten. Samtidig er det kommunens oppfatning at departementet har gjort en grundig gjennomgang og vurdering av lovutvalgets forslag, og de påfølgende høringsinnspill. Kommunen har således ikke flere bemerkninger til forslaget.

Kapittel 11. Samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse.

Departementet foreslår å endre reglene om samvær og kontakt for å tilpasse regelverket bedre til menneskerettslige forpliktelser om retten til familieliv, og nye familiemønstre. Det forslås at søsken som barnet har et etablert familieliv med, får rett til samvær og kontakt etter en omsorgsovertakelse, samt at søsken får partsrettigheter fra fylte 15 år. Dette medfører rett til innsyn i opplysninger som er nødvendig for at de skal kunne ivareta sine egne interesser, rett til advokatbistand og klagerett.

Når søsken er part, vil det etter kommunens oppfatning være en utfordring at det ofte er svært sensitive personopplysninger om foreldre, barnet og andre personer som ikke er foreldre til søsken. Dette selv om det kan gjøres unntak fra retten til innsyn etter forvaltningsloven § 19.

Nye familiemønstre vil bety at barnets søsken vil omfatte både ste- og halvsøsken, samt biologiske helsøsken. Forslaget innebærer at kretsen av personer som kan få samvær utvides, og det kan gi flere rettsprosesser som kan være uheldig for barnets behov for ro og stabilitet. Kommunen har erfaring med at det for mange barn er viktig med kontakt med søsken etter en omsorgsovertakelse. Samtidig opplever barn det svært belastende med gjentagende rettsprosesser, og særlig når konflikter strekker ut i tid. Barn blir også involvert ved at de skal informeres og få mulighet til å si sin mening.
Kristiansand kommune mener derfor det er helt nødvendig å begrense antallet samværsberettigede ved at søsken må vise til et faktisk familieliv og nære personlige bånd.

Det foreslås å videreføre nåværende ordning med at personer som har ivaretatt omsorgen før omsorgsovertakelsen eller som barnet har en nær tilknytning til, kan kreve samvær. Samtidig foreslås det at sperrefristen for å kreve ny samværssak behandlet i fylkesnemnda utvides fra ett til to år. Departementet forslår også at fylkesnemnda skal fatte vedtak om samvær både for foreldre og søsken. Dette ut fra at søsken bør ha de samme rettssikkerhetsgarantier som foreldre.

Kristiansand kommune er enig i at sperrefristen bør utvides fra ett til to år. Det er også kommunens oppfatning at det i lovforslaget er en hensiktsmessig avveining mellom barnets beste og retten til familieliv.

Kapittel 12. Oppfølging av barn og foreldre.

De fleste av lovutvalgets materielle forslag om å styrke oppfølgingen er fulgt opp med en lovendring som trådte i kraft 1. juli 2018.

Det vil være en viss forskjell i oppfølgingen av barn og foreldre, og i planarbeidet ved de ulike tiltakene. Departementet foreslår egne bestemmelse for de ulike tiltakene. Dette inkluderer

nye bestemmelser for oppfølging når det er fattet akuttvedtak, og for ungdom som mottar ettervernstiltak. Videre foreslås det at begrepet «planer» benyttes for alle tiltakene. Dette framstår som oversiktlig og ryddig, og er etter kommunens oppfatning en god løsning.

Departementet ønsker ikke å foreslå at det innføres en ordning med en støtteperson for foreldre etter en omsorgsovertakelse. Det vises til at familievernet har et frivillig tilbud om hjelp til foreldre som har mistet omsorgen, og at det ikke er behov for en ny ordning med støtteperson. Dette er i tråd med kommunens høringssvar fra januar 2017.

Kapittel 13. Fosterhjem.

Det foreslås en ny bestemmelse i loven om barnets rettigheter under opphold i fosterhjem. Dette tydeliggjør barnets posisjon, men er ikke ment å endre gjeldende rett. Det foreslås ingen endring i reglene om fosterforeldres partsstatus. Dette må fortsatt avgjøres etter en konkret vurdering i det enkelte tilfellet etter forvaltningslovens regler. Det foreslås imidlertid en ny bestemmelse om at fylkesnemnda kan gi fosterforeldre klageadgang på vedtak om flytting av barnet. Videre foreslås det at det innføres et krav om at fosterforeldre har plikt til å ta imot generell opplæring, og at dette reguleres i forskrift om fosterhjem.
Kristiansand kommune er enig i forslagene.

Kapittel 14. Barnevernsinstitusjoner m.m.

Kristiansand kommune er enig i at bestemmelser som i dag framgår av forskrift om rettigheter og bruk av tvang, samt om krav til kvalitet og internkontroll i barneverninstitusjoner, bør tas inn i loven. En slik tydeliggjøring vil styrke rettssikkerheten for barn på institusjon. Ut over dette finner ikke kommunen grunnlag for å kommenterer hjemlene særskilt.

I dag er det kun tillatt å bruke urinprøve ved rusmiddeltesting. Det foreslås at regelen skal utvides til å gjelde biologisk materiale generelt, for eksempel spytt eller hårprøve. I tillegg foreslås det en ny hjemmel som gir institusjonen mulighet til å kartlegge barn under oppholdet på institusjonen. Kommunen støtter forslagene.

Kapittel 15. Omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere.

Tilbudet ved slike omsorgssentre gjelder for barn som er under 15 år når søknad om beskyttelse fremmes. Departementet foreslår å fjerne kravet om samtykke for oversending av kartleggingen av barnets situasjon og behov til bosettingsmyndighetene. Endringen vil etter kommunens oppfatning bidra til en bedre bosetting og forslaget støttes av kommunen.

Kapittel 16. Saksbehandlingsregler.

Barneverntjenesten har med dagens lovverk en plikt til å dokumentere både barnevernfaglige vurderinger og de faktiske forhold som er relevante, samt barnets medvirkning og behov. Dette gjelder på alle stadier i en barnevernssak. Kommunen er enig med departementet i at kompetansetiltak og nye digitale saksbehandlingssystemer er bedre virkemidler enn ytterligere lovkrav om journalføring. Det er ikke et mål at barneverntjenesten skal skrive mer, men at relevante opplysninger og vurderinger dokumenteres på en god og forsvarlig måte.

Lovutvalget foreslo å senke aldersgrensen for barns partsrettigheter fra 15 til 12 år. Departementet har vist til at det er klare betenkeligheter med forslaget og er ikke enig i at aldersgrensen skal senkes. Det foreslås istedenfor å utvide hjemmelen til å innvilge yngre

barn partsrettigheter i tvangssaker. Avgjørelsen vil da ligge hos fylkesnemnda. Dette er i tråd med kommunens høringssvar i januar 2017.

Det foreslås å lovfeste at foreldre med del i foreldreansvaret skal informeres om alle vedtak som fattes, og at barneverntjenesten alltid skal vurdere om foreldre er part. Samtidig foreslås det at foreldrenes partsstatus fortsatt skal vurderes etter forvaltningslovens definisjon av hvem som er part i en forvaltningssak. Det må da gjøres en konkret vurdering med utgangspunkt i hvilken tilknytning foreldre har til barnet og hva saken gjelder. Departementet har pekt på flere uheldig sider dersom foreldre med del i foreldreansvaret alltid skal være part, blant annet personvernmessige konsekvenser. Kristiansand kommune mente i tidligere høringssvar at foreldre med del i foreldreansvaret alltid skulle være part, men har ut fra departementets gjennomgang endret oppfatning. Lovforslaget støttes slik det er utformet.

Det foreslås å tydeliggjøre reglene for partsinnsyn og unntakene fra innsyn med en ny bestemmelse i barnevernloven. Unntakshjemlene er imidlertid ikke videre enn det som forvaltningsloven gir anledning til i dag. Det kan nektes innsyn mens undersøkelsen pågår dersom innsyn kan hindre gjennomføringen av undersøkelsen. Videre kan opplysninger på alle stadier av en barnevernssak unntas foreldrenes innsyn dersom innsyn kan utsette barnet eller andre personer for fare eller skade. Her vil barnets beskyttelsesbehov gå foran foreldrenes behov for innsyn, og risikoen for fare vil være en lavere terskel enn risikoen for skade. Hvis dokumentene oversendes fylkesnemnda eller domstolen vil partene i utgangspunktet ha full innsynsrett. Kommunen er enig i at bestemmelsen tas inn i barnevernloven.

Barnets rett til medvirkning innebærer at barnet skal gis informasjon og anledning til å uttale seg når barneverntjenesten avgjør om opplysninger som er formidlet av barnet, skal gjøres kjent for foreldrene.

Kapittel 17. Taushetsplikt, opplysningsplikt og adgang til å gi opplysninger.

Regelverket skal både ta hensyn til barn og familiers personvern, og legge til rette for samarbeid og kommunikasjon mellom barnevernet og andre tjenester. Departementet har vurdert at det ikke er behov for å gjøre vesentlige endringer i innholdet i taushetsplikt-regelverket, men foreslår enkelte strukturelle og språklige endringer. Det vises også til at endring i reglene om opplysningsplikten til barnevernet trådte i kraft 1. juli 2018.

Hvilke opplysninger barneverntjenesten kan formidle til andre instanser, og når, må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Utgangspunktet er at opplysninger kan gis til andre forvaltningsorganer når det er nødvendig for å ivareta oppgaver etter barnevernloven. I tillegg kan det gis opplysninger for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade på noen helse. Det sistnevnte gjelder uavhengig av hvem som er utsatt for faren. Kristiansand kommune er enig i departementets forslag til endringer.

Kapittel 18. Behandling av saker i fylkesnemnda.

Kristiansand kommune deler departementets syn om at det er behov for å styrke barns medvirkning i saker i fylkesnemnda, og at barn i større grad enn i dag bør gis anledning til å uttale seg direkte for nemnda. Utgangspunktet er at barnet ønsker det.

Det foreslås å lovhjemle at kommunen i begjæringen til fylkesnemnda skal informere om hvordan barnet ønsker å uttale seg og om barnet ønsker partsrettigheter. Videre at barnet kan uttale seg direkte til fylkesnemnda, eller at det kan oppnevnes talsperson eller en sakkyndig til å snakke med barnet. Avgjørelsen om hvordan barnet skal medvirke vil ligge hos fylkesnemnda. Forslagene støttes av kommunen.

Lovutvalget forslo å lovfeste en unntaksregel fra dokumentinnsyn når barnet bor på sperret adresse, slik at partene ikke har rett til opplysninger om identiteten til anonyme vitner, eller opplysninger som kan avsløre barnets adresse. Departementet viser til at Justis- og beredskapsdepartementet utreder et forslag om endringer i tvisteloven som kan åpne for de nevnte unntak i barnevernssaker. Kristiansand kommune har i tidligere høringssvar vært tydelig på at det i de angitte situasjonene er nødvendig å ha mulighet for anonym vitneførsel. Dette gjelder fortsatt.

Departementet foreslår at betalingsansvaret for godtgjøring til sakkyndig oppnevnt av fylkesnemnda og tolk i forhandlingsmøtet overføres fra kommunen til fylkesnemnda. Kommunen er enig i forslaget, men vil også påpeke at ansvaret for å dekke kostnadene ved eventuell oversettelse av dokumenter i forkant av forhandlingsmøtet (når fylkesnemnda har vurdert det nødvendig), og fylkesnemndas eget vedtak bør ligge hos fylkesnemnda.

Siden 2016 har det vært igangsatt forsøk med samtaleprosess i fem fylkesnemnder. Departementet foreslår at samtaleprosess innføres som en varig ordning med hjemmel i loven. Samtaleprosess er en alternativ tvisteløsning som er basert på frivillighet. Den innebærer at nemndene får en mer aktiv rolle i å bistå partene i å finne frivillige løsninger. Kristiansand kommune støtter lovforslaget.

Kapittel 19. Kommunens og barneverntjenestens ansvar og oppgaver.

Departementet foreslår å tydeliggjøre at det er kommunen som sådan, og ikke barnevern-tjenesten som har ansvar for generell forebygging. Kommunen får en plikt til å samordne tjenestetilbudet til barn og familier, og kommunestyret skal vedta en plan for kommunens arbeid med å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer. Planen skal beskrive hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen og hvordan etatene skal samarbeide. Planen skal inngå i de ordinære prosessene etter plan- og bygningsloven.

Barneverntjenesten får dermed bare ansvar for å delta i generelt forbyggende arbeid hvis kommunen har pålagt barneverntjenesten dette. Det lovpålagte forebyggende ansvaret for barneverntjenesten er å komme så tidlig inn med tiltak at varige problemer kan unngås, jf. § 1-7. Dette gjøres overfor konkrete barn etter melding og undersøkelse. I tillegg er barnevern-tjenestens ansvarsområde opp mot andre tjenester avgrenset ved at barneverntjenesten har ansvar for å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd.

Forslagene er i samsvar med Kristiansand kommunes tidligere høringssvar, og forslaget støttes.

I lovforslaget videreføres det at det i hver kommune skal være en barneverntjeneste og at denne skal ha en leder. Samtidig har kommunens øverste og politiske ledelse det overordnede ansvaret for at kommunen oppfyller sine lovpålagte oppgaver. Stortinget vedtok i juni 2017 at det skal innføres et krav om årlig rapportering til kommunestyret om tilstanden i barnevernet. Dette er nå foreslått tatt inn i loven. Samtidig videreføres ikke bestemmelsen om at kommunen kan beslutte at oppgaver skal legges til et folkevalgt organ. Endringene støttes av kommunen.

Det foreslås at barneverntjenestens ansvar for tilgjengelighet og akuttberedskap lovfestes. Dette innebærer at barneverntjenesten også utenfor ordinær kontortid må ha tilstrekkelig og riktig kompetanse tilgjengelig. En bakvaktsordning må være formalisert slik at noen faktisk har ansvaret. Videre foreslås det at barneverntjenesten skal ha plikt til å varsle politiet dersom et barn flyttes til sperret adresse. Det anses viktig at lokalt politi er kjent med hvor barnet bor, slik at de kan være raskt på stedet dersom noe skulle skje. Kristiansand kommune støtter lovforslagene.

Kapittel 20. Statlig barnevernsmyndighet.

Bufetats bistandsplikt overfor kommunen er videreført for akuttvedtak, fosterhjem og institusjon. Det er tatt inn en ny bestemmelse om at Bufetat kan tilby barneverntjenesten å utrede omsorgssituasjonen til barn i alderen 0-6 år, samt hjelpetiltak i etterkant av utredningen. Videre at Bufetat kan tilby spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet dersom dette kan hindre at barn må flytte ut av hjemmet. Det sistnevnte anses som stadfesting av dagens praksis. Utredninger og tiltak overfor små barn kan ofte kreve spesialisert kompetanse som en del kommuner kan ha vansker med å rekruttere og/eller beholde. Lovforslaget anses derfor som et viktig bidrag til å sikre gode tjenester på et tidlig tidspunkt for denne gruppen barn.

Departementet ønsker høringsinstansenes syn på om det er kommunen eller Bufetat som i akuttsaker skal avgjøre om barnet skal tilbys plass i beredskapshjem eller institusjon. I dag er det kommunen som har siste ord ved valg av type tiltak dersom begge er tilgjengelig. Etter kommunens erfaring er det utfordrende for Bufetat å rekruttere nok beredskapshjem. Også med dagens ordning må derfor barn i 13-14 års alderen noen ganger flytte i akuttinstitusjon istedenfor i beredskapshjem. Dette er ikke nødvendigvis det beste for barnet når det ikke har egne utfordringer med rus eller kriminalitet. Kristiansand kommune er skeptisk til at Bufetat skal ha det avgjørende ordet i valg av akuttiltak, og ser det som sannsynlig at kommunen oftere vil bli tilbudt institusjonsplass i tilfeller der en ber om beredskapshjem.

Tiltaket skal ivareta barnets behov på en forsvarlig måte, men det er fare for at det ved valg av tiltak blir lagt mindre vekt på kommunens kjennskapen til barnet og foreldrene, samt barnets synspunkter. Selv om det blir utarbeidet faglige retningslinjer kan det over tid bli en vridning mot at Bufetat ønsker å fylle opp ledige institusjonsplasser framfor å sette inn ekstra innsats for å rekruttere nye beredskapshjem. Dette blir i så fall en uheldig utvikling. Etter en samlet vurdering anbefaler Kristiansand kommune at det fortsatt bør være barnevern-tjenesten i kommunen som har siste ord ved valg av type tiltak dersom både beredskaps-hjem og institusjon er tilgjengelig.

Kapittel 21. Statlig tilsyn.

Departementet foreslår å samle Helsetilsynets og fylkesmannens tilsynsansvar i et eget kapittel, samt noen språklige og redaksjonelle endringer i den enkelte bestemmelse. Dette innebærer ingen endringer i etatenes tilsynsansvar på barnevernsområdet. Kristiansand kommune støtter dette.

Kapittel 22. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Det er foreslått flere lovendringer som innebærer oppgaveendringer for kommunen. Forslaget om å lovfeste en generell regulering av nettverksinvolvering gjelder for alle faser i barnevernssaken. Kommunen velger selv på hvilken måte nettverket skal involveres, men Familieråd har vært anbefalt fra Bufetat over lengre tid. Det enkelte Familieråd som gjennom-føres koster kommunen i snitt 15-30 000 kroner. Selv om involvering av nettverket kan føre til bedre tiltak for barnet, så vil det nødvendigvis ikke medføre ressursbesparelse. Det er ikke erfaringen at nettverket stiller opp gratis ved gjennomføring av tiltak som vedtas av barneverntjenesten. Kristiansand kommune er således uenig med departementet i at en økt satsing på nettverksinvolvering ikke medfører økte utgifter for kommunen.

Presiseringene og endringene som foreslås om ettervern vil sannsynligvis medføre økt fokus og økt etterspørsel etter ettervern. I tillegg er aldersgrensen utvidet fra 23 til 25 år. Dette vil kunne medføre noe merutgifter for kommunen.

Endringen i søskens rett til samvær og partsrett for søsken over 15 år vil sannsynligvis medføre at flere samværssaker må behandles for fylkesnemnda, og noen flere vedtak vil bli påklaget til domstolen. Dette vil gjelde både for nye omsorgsovertakelser, og for barn som allerede er under omsorg. I høringsnotatet vurderer departementet at de største utgiftene er til fri rettshjelp. Kristiansand kommune mener kommunen også får en betydelig merutgift. Dette vil omfatte utgifter til advokat, samt til tilrettelegging for samvær og dekning av reisekostnader.

I tillegg til direkte utgifter vil endringen medføre et merarbeid for barneverntjenesten ved at flere begjæringer må skrives og forarbeidet det krever. Å utarbeide plan for samvær og kontakt hvor flere personer er involvert enn i dag vil også medføre et merarbeid for barneverntjenesten. I 2018 fremmet barneverntjenesten for Kristiansandsregionen 28 begjæringer om endring i tidligere vedtak, hvor det var krav om tilbakeføring og/eller endring i samvær. Selv om det foreslås å endre regelen for hvor ofte private parter kan kreve ny sak om samvær fra ett til to år, så vil dette neppe redusere saksmengden i særlig grad. Dersom det kan dokumenteres vesentlige endringer vil det være unntak fra sperrefristen, og saker som avvises må også saksbehandles med en begjæring til fylkesnemnda som har avgjørelsesmyndigheten.

Ved at betalingsansvaret for tolk og sakkyndige oppnevnt av fylkesnemnda overføres til fylkesnemnda vil kommunen få noe reduserte utgifter. Sakkyndig varierer fra år til år, men i 2018 ble ingen sakkyndige oppnevnt for saker fremmet av barneverntjenesten for Kristiansandsregionen. Den største reduksjonen vil gjelde utgifter til tolk.

Kommunens plikt til å utarbeide en plan for forebyggende arbeid, og en årlig tilstandsrapport om barneverntjenesten vil etter kommunens oppfatning kreve administrative ressurser og medføre et merarbeid.

Dersom Bufetat får siste ord ved valg av type tiltak i akuttsituasjoner vil det kunne medføre en dreining mot mer bruk av institusjon fordi det er utfordringer med å rekruttere beredskaps-hjem. Dette vil medføre økte utgifter for kommunen fordi egenandelen er høyere for institusjon. Dersom en slik endring gjennomføres bør den kommunale egenandelen for akuttinstitusjon være på samme nivå som for beredskapshjem, slik at den totale utgiften ikke øker.

Samlet sett er det vanskelig for kommunen å tallfeste de økonomiske konsekvensene. Oppgaveendringer og nye lovpålagte oppgaver vil sannsynligvis medføre økte utgifter og et merarbeid for barneverntjenesten som gjør det nødvendig med flere ansatte. Det forutsettes at kommunen får dekket merkostnadene gjennom økte overføringer.